

Bozgurt simwolyňyň janlanyşy

Category: Kitapcy, Taryhy makalalar

написано kitapcy | 23 январа, 2025

Bozgurt simwolyňyň janlanyşy BOZKURT SEMBOLÜNÜN
CANLANDIRILIŞI

‘Politika, mümkün olanı yapmak sanatıdır’ (Prens Otto Von Bismark)

‘Devlet adamlığı da imkânsızı yapmaktır’ (Altemur Kılıç)

Türklerin İslâmiyet’i kabulünden sonra, kurt/ Bozkurt motifinin yerini yavaş yavaş dinî motif ve semboller almaya başlamıştı. Ancak 19.yüzyılın sonlarına doğru yeniden ‘kendi özüne dönüş’ akımı başlayınca Türklerin en önemli sembollerinden olan Bozkurt sevgisi de canlanmaya başlamıştır. Millî Mücadele öncesinde ve döneminde, çeşitli biçimde görölmeğe başlanan bu sevgi, -özellikle Atatürk döneminde- kendi isteği ve halkın yönlendirilmesi ile birçok alanda kendini hissettirmiştir.

Türk tarihini iyi bilen ve onu çok seven Atatürk; Türkçülüğün temeli, millî ruhun ortak motifi olan Bozkurt’u kurduğu yeni Türk devletinin yapısında -âdeta çimento gibi- bağlayıcı bir sembol olarak kullanmayı ön plâna çıkarmıştır. O, bu başarıyı da göstererek Türk dünyası tarihinde Bozkurt’u en geniş kitlelere yayabilmiş, resmî ve özel kesimlerde benimsenerek kullanılmasını sağlamış en büyük Türkçüdür.

Türkün millî tarih ve kültür şuurunun zirvede bulunduğu ve yaşandığı Atatürk dönemi; Bozkurt sembolünün resmî, askerî ve özel her türlü kurum ve kuruluştaki en çok, en canlı bir biçimde kullanıldığı dönemdir. Atatürk döneminde Bozkurt sembolü; resmî, askerî ve sivil kuruluşların amblemlerinde, kokartlarında, kol bantlarında, apoletlerinde, brövelerinde, iş yerlerinde, tablolarında, heykellerde, insanların isim, soyadı veya lâkaplarında, coğrafî bölge isimlerinde, edebiyatın bütün dallarında, müzikte, tiyatrodaki kurt/Bozkurt veya bunu çağrıştıran söz veya resimler kullanılmıştır. Hatta

Atatürk'ün Bozkurt'a olan bu sevgisinden dolayı da yerli ve yabancı bazı kişiler tarafından kendisine 'Bozkurt' denilmiş ve değişik Bozkurt heykelcikleri ile Bozkurt kürkünden yapılmış bir çift eldiven hediye edilmiştir. Bunlar üzerinde zaman ve zemin müsait oldukça durulacaktır. Ancak şimdi yeni devlet kurulmadan evvel millî ruhun uyanışının ilk işaretleri olan ve Atatürk'le bağlantısı bulunan birkaç olayı da açıklayalım:

BİR GAZETE BAŞLIĞINDA BOZKURT

1918'de İstanbul İngilizler tarafından işgal edilir. İlk yaptıkları iş Türk Ocağı'nı basmak; bina, eşya, defter ve evrakına el koymak, üyelerinin toplanmalarını önlemek ve yayın organlarını susturmak olmuştur. Üyeler değişik mekânlarda gizli gizli bir araya gelerek devletin nasıl kurtulacağına, kendilerince neler yapılması gerektiğine dair konuşmalar yaparak mücadele yolları ararlar. Sonuçta ortak fikir, kurtuluşu destekleyecek bir gazete çıkarılmasıdır. Ve 100 Türk Ocaklı, her biri 100'er lira vererek bir grup oluştururlar ve 'TÜRK DÜNYASI'(1) adlı bir gazete çıkarırlar. Gazete başlığının sağ ve solunda, ön yüzden 'Bozkurt başı' sembol olarak kullanılmıştır. Ayrıca gazetenin 15 Ekim 1919 tarihli nüshasında, sağ baştaki Bozkurt'un altına 'Yeni bir Ergenekon özlemiyle'(2) sözü konularak, 19 Mayıs 1919'da Anadolu'ya geçen Atatürk'ün Ergenekon'da olduğu gibi 'Türk Milleti'ni yeniden kurtarması' özlemi vurgulanmıştır. Nitekim 10 yıl sonra(1929), Yakup Kadri (Karaosmanoğlu) 'Ergenekon' adlı kitabında da Türkiye'nin Kurtuluş Savaşı'nı yeni bir Ergenekon gibi görmüş ve yorumlamıştır.(3)

(1) 'Türk Dünyası' ifadesi ilk defa A.Y.(Akçuraoğlu Yusuf) imzası ile kullanılmıştır. (Geçen Yıl,Türk Yurdu, Tutibay yayını,C.3, S.61, 2 Nisan 1914, s.220-228,(1)numaralı dipnot),Ankara-1999)

(2) Bir Tarih Emektârının Arşivinden Bâkir Belgeler-II, Türk Dünyası Tarih Dergisi, S.18, Haziran-1988,s.38-41.

(3) Yakup Kadri (Karaosmanoğlu), Ergenekon, İstanbul-1929

(Sonradan yeni baskıları yapıldı).

TÜRK OCAKLARI'NDA İLK BOZKURT

Tesadüf eseri ortaya çıkan, çekildiği yer ve zaman tam olarak bilinmemekle beraber, 1918 yıllarında, İstanbul'un Fatih semtinde olduğu tahmin edilen bir fotoğrafta(1), Türk Ocağı tarafından işletilen, halka açık yazlık bir çay bahçesinin giriş kapısı üzerine asılan büyükçe bir tabelânın sağ ve sol başlarında, hilâllerin içinde yıldız yerine yandan görünümlü birer 'Bozkurt başı' kullanılmıştır. Bu, Türk Ocakları'nın resmî anlamda kullandığı ilk Bozkurt motifidir. Çünkü, tabelâda 'Türk Ocağı Serbest Bahçe ve Salonları' yazılı olduğundan, ona ait bir işletmedir. Ancak bu motif bir daha Türk Ocakları'nda görülmemiş, sadece Cumhuriyetten sonra ortaokul öğrencilerinin giydikleri kasket kokartlarında kullanılmıştır.(2)

(1) Fotoğrafın aslı Mehmet Uzun(Baboğlu)dadır.

(2) Kendi özel arşivinde bulunan orjinal fotoğrafta Sami Yavrucuk ve arkadaşı bu Bozkurt kokartlı şapkası ile görülür.

Fahrettin SAVAŞ KONAR. Taryhy makalalar